

Terugkoppeling bijeenkomst klimaat & ecologie Zuidwestelijke Delta 7 maart 2022

Doel van de Bijeenkomst

Het doel van de bijeenkomst was om gezamenlijk te verkennen hoe de organisatie van kennisontwikkeling rond klimaatverandering en ecologie in de Zuidwestelijke Delta momenteel is en in de toekomst kan worden.

Aanwezigen

Deelnemers:

- Arno Nolte, Deltares
- Eltjo Ebbens, Ebbens Wateradvies & Projecten, voor Rijkswaterstaat
- Hermine Erenstein, Rijkswaterstaat
- Joost Backx, Rijkswaterstaat
- Marijn Tangelder, Wageningen Marine Research (tot 14:00u)
- Peter van Zundert, Ministerie IenW (tot 14:00u)
- Siep Groen, Ministerie LNV
- Simon Brassier, Zuidwestelijke Delta (tot 14:30u)

Vorbereiding, organisatie en presentaties:

- Jip van Peijpe, Ministerie LNV
- Erik Jan van der Meer, RVO
- Anne Zuidhof, RVO
- Anna de Kluijver, RVO
- Johan Craeymeersch, Wageningen Marine Research
- Machteld Vergouw, RVO

Terugkoppeling

Presentatie voorbeeld van ordening kennis en kennislacunes

De bijeenkomst werd na de kennismakingsronde gestart met een presentatie door Anne Zuidhof, waarin de bevindingen uit het voorwerk door WMR (Johan Craeymeersch) en RVO (Anne Zuidhof, Anna de Kluijver en Machteld Vergouw), in opdracht van LNV, gepresenteerd zijn. Met dit voorwerk werd een ordening beoogd van de huidige kennis van en lopend onderzoek naar klimaat en ecologie in de Zuidwestelijke Delta. Op basis van deze presentatie is het eerste gesprek gevoerd.

De ordening op gebiedsniveau is herkenbaar en verhelderend. Ordening helpt om de kennisvragen en urgentie van onderzoek per deelgebied in beeld te brengen. De presentatie sluit aan bij bestaande overzichten, zoals het Klimaatkompas. De diagrammen uit de systeemrapportages kunnen een aanvulling zijn op deze ordening. Aan de hand van dergelijke ordeningen kan een relatie worden gelegd met studies in de verschillende deelgebieden. Het kan bruikbaar zijn voor de onderzoeken door RWS in het kader van klimaatbestendige netwerken. Met een stevige onderzoeksbasis kan de ordening ook helpen om de noodzaak en urgentie van grote ingrepen te benadrukken.

Het gekozen studiegebied uit de presentatie (o.a. inclusief het Haringvliet) is groter dan het kerngebied van het gebiedsoverleg Zuidwestelijke Delta. Organisatorisch is dit een aandachtspunt: hoe zien we de omvang van het gebied in het kader van structurering, inzet en financiering? Het is daarnaast goed om te beseffen dat het organisatievraagstuk rond onderzoek naar klimaat en ecologie in de grote wateren in heel Nederland speelt.

Hoewel het grote belang van onderzoek naar de effecten van klimaatverandering op ecologie algemeen herkend wordt, werd ook geconstateerd dat autonome ontwikkelingen in de deltawateren nog niet geheel begrepen worden. Het is duidelijk een grote uitdaging om klimaatverandering te onderscheiden van andere stressfactoren.

Bovendien zijn een aantal algemene trends in klimaateffecten op ecologie wel bekend, maar worden *tipping points* nog onvoldoende begrepen. We kunnen voor verrassingen komen te staan,

zeker gezien de complexiteit van cumulatieve effecten. Vervolgens is ook onduidelijk wat de handelingsperspectieven zijn om op met die effecten om te gaan. Wanneer er keuzes in onderzoek gemaakt moeten worden, rijst de vraag vanuit welk perspectief urgentie wordt onderbouwd (e.g. onderzoek voor specifieke KRW en Natura2000 doelen of onderzoeksvragen gericht op systeemherstel).

Planning en structurering

Vervolgens is, aan de hand van Mentimeter, doorgepraat over de mogelijke rollen in planning en structurering van onderzoek, financiering van onderzoek en kennisuitwisseling.

In het kader van planning en structurering van onderzoek werd opgemerkt dat het ontbreekt aan overzicht en een systematische aanpak. Er zijn initiatieven geweest om het onderzoek naar (klimaat en) ecologie meer te stroomlijnen, maar in de praktijk vraagt dat intensievere inzet dan afgelopen tijd het geval was. RWS Zee en Delta neemt momenteel hernieuwd initiatief voor een meer gestructureerde aanpak van ecologisch onderzoek. Dat kan helpen voor samenhang in sturing op verschillende onderzoeken van het rijk (zoals onderzoek van Deltares en WMR, maar ook breder). Voor vervolgonderzoek is het van belang dat algemene vragen uit kennisagenda's worden uitgewerkt naar onderzoeksvragen. Via KAKATOE speelt RWS ook een rol in het agenderen en prioriteren van onderzoek op het thema.

Vorig jaar heeft Deltares voor het gebiedsoverleg ZWD gewerkt aan de Kennisagenda ZWD, dat zich mede richt op planning en structurering. Hoewel deze kennisagenda thematisch breder opgezet is, kan onderzoek naar klimaat en ecologie hier ook onder vallen. Het is dan wel nodig dat de betrokken partijen dit gaan omarmen.

Tot slot werd onderstreept dat in de sturing van onderzoeksprogrammeringen beter gebruik gemaakt kan worden van bestaande kennisagenda's. De kenniscoördinatoren binnen IenW en LNV kunnen hier aan bijdragen.

Financiering

Over financiering is kort doorgepraat (wegens gebrek aan tijd). De voorbereidende stukken noemen diverse budgetten, maar het is duidelijk dat deze zeker niet uitsluitend voor onderzoek naar klimaat en ecologie bestemd zijn. Er is geen substantieel, specifiek fonds of budget voor onderzoek naar dit thema. Het thema klimaat in brede zin heeft veel aandacht, maar de sturingsmogelijkheden richting ecologie lijken beperkt.

Kennisuitwisseling

Tot slot is beperkt gesproken over verschillende rollen in kennisuitwisseling. Iedereen heeft hierin vanuit haar of zijn positie een specifieke rol en het is belangrijk om elkaar daarin te betrekken om de samenhang te vergroten. In het algemeen is er animo voor gezamenlijke programmering en kennisontwikkeling. KAKATOE en Deltares spelen hier een actieve rol in.

Met het tekenen van de nieuwe samenwerkingsovereenkomst in het gebiedsoverleg Zuidwestelijke Delta wordt de uitvoeringskracht op dit vlak versterkt. Daarbij zijn twee initiatieven van belang: er wordt gewerkt aan het instellen van een voortgangsoverleg 'ecologie en waterkwaliteit' en er wordt een kenniscoördinator aangesteld voor het gebiedsoverleg als geheel.

Conclusies en Vervolg

In deze bijeenkomst werd breed geconcludeerd dat het belangrijk is om gedetailleerder kennis te ontwikkelen over het onderwerp klimaat en ecologie, en de samenhang hiertussen, in de Zuidwestelijke Delta. Daarbij moet niet vergeten worden dat ook voor de autonome ontwikkelingen rond ecologie nog diverse kennisvragen spelen. Er zijn vragen verkend over de rollen en verantwoordelijkheden van de deelnemers ten aanzien van sturing, financiering en kennisuitwisseling van dit onderzoek. Daarbij is duidelijk geworden dat er voor de ZWD nog geen verbindende sturing te vinden is, terwijl daar wel behoefte aan is.

Via vervolgesprekken gaat gekeken worden op welke wijze dit vormgegeven kan worden. De presentatie en voorbereidende documenten kunnen ook in andere overleggen worden toegelicht, als daar belangstelling voor is.